

KOMPETENCE PRO BUDOUCNOST

Žijeme v době digitalizace a neustálého vývoje a modernizace technologií, požadavky trhu práce se mění. Jsme na to připraveni?

Průmysl 4.0 přináší velké množství změn v oblasti technologií, automatizace, robotizace a digitalizace. Česká republika nutně potřebuje zavádět nejmodernější technologie, aby si zajistila mezinárodní konkurenceschopnost.

S těmito změnami souvisejí i nové požadavky na kvalifikaci lidí. Firmy při zavádění digitalizace urgentně potřebují pracovníky, kteří disponují novými kompetencemi. A to je zásadní výzva pro vzdělávání, počáteční i další, propojené v rámci celoživotního učení. Musíme se naučit neustále inovovat vzdělávání, abychom lidem umožnili naučit se nejnovější dovednosti. To se netýká jen žáků a škol, ale čím dál více i dospělých. Potřebujeme moderní vzdělávání ve školách i moderní rekvalifikace.

Vzdělávací programy by měly být postaveny na spolehlivých výsledcích monitoringu trhu práce, vycházet z rychle se měnících kvalifikačních požadavků zaměstnavatelů. Nakolik budou mít rekvalifikace, programy tolik skloňovaného UpSkillingu a ReSkillingu, reálný dopad na uplatnění lidí na trhu práce, rozhodují právě **správně identifikované a popsané kompetence**, které jsou součástí popisu povolání i profesních kvalifikací.

Proč projekt „Kompetence 4.0“, co přináší?

Projekt „**Kompetence 4.0**“, který realizuje Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky (MPSV) a na jeho řešení se podílí konsorcium složené ze Svazu průmyslu a dopravy ČR, Hospodářské komory České republiky a společnosti TREXIMA, spol. s r.o., tyto trendy a jejich vliv na trh práce a vzdělávání mapuje. Pomáhá firmám a jejich zaměstnancům přizpůsobit se změnám souvisejícím se zaváděním Průmyslu 4.0. Přispívá ke správnému zacílení intervencí ze strany státu v rámci aktivní politiky zaměstnanosti a rozvoje kvalifikace občanů a tím i k efektivnějšímu využití finančních prostředků, které do této oblasti směřují jak z Operačního programu Zaměstnanost+, tak i z Národního plánu obnovy.

Projekt je součástí soustředěného úsilí MPSV, které v rámci paralelního projektu „KOMPAS“ vyvinulo nástroje pro kvantitativní předvídání změn na trhu práce. „Kompetence 4.0“ se zaměřují na kvalitativní hledisko, konkrétně na změny v obsahu práce a požadovaných dovednostech. V České republice je přitom projekt „Kompetence 4.0“ na národní úrovni zcela unikátní. V nejvyspělejších zemích (Německo, USA, ale např. i Estonsko, atd.) podobné systémy již běžně fungují. Národní systémy popisující trh práce (Národní soustava povolání a Národní soustava kvalifikací) jsou pravidelně aktualizovány a zjištěné požadavky následně přenášeny do počátečního i dalšího vzdělávání. Jedná se o významný prvek aktivní podpory zaměstnanosti. Pro řadu současných zaměstnanců to znamená, že jim stát pomůže ve chvíli, kdy jsou ohroženi ztrátou zaměstnání a s tím spojenými negativními problémy. V tomto smyslu se jedná o velmi významnou a potřebnou intervenci státu, která je důležitá jak z pohledu jedince, tak i celé společnosti a její sociální soudržnosti.

Na co konkrétně se aktivity projektu zaměřily?

Spolupráce firem a škol

Jednou částí aktivit projektu bylo zlepšení spolupráce firem a škol v oblasti odborného vzdělávání. Inovativní postupy se pilotně ověřovaly v Moravskoslezském, Ústeckém, Zlínském a Středočeském kraji. Díky zapojení Regionálních paktů zaměstnanosti se podařilo navázat, rozvinout a inovovat celkem 36 partnerství firem a škol, jejichž výsledkem je lepší uplatnitelnost absolventů (z velké části si najdou první zaměstnání ve firmě, se kterou se během odborného výcviku či praxe seznámí) a spolupráce na vzdělávání žáků se také velmi často mění i na spolupráci ve vzdělávání zaměstnanců firem.

V rámci této spolupráce vznikly rovněž volně dostupné, užitečné a praktické návody, postupy a dokumenty, k nimž patří metodika a průvodce metodikou „**Jak na spolupráci firem a středních škol aneb praktické postupy a metody**“, Standard praxe „**Jak na spolupráci firem a středních škol aneb praktický kontrolní list**“ nebo také sborník příkladů dobré praxe „**Jak na spolupráci firem a středních škol aneb příklady dobré praxe**“.

Stanovení prioritních sektorů z pohledu dopadů Průmyslu 4.0, vytvoření pracovních skupin

Po provedení rozsáhlé analýzy dat a odborných zdrojů a sérii rozhovorů s předními českými odborníky byly identifikovány sektory a oblasti nejvíce ovlivněné a dotčené Průmyslem 4.0. Jedná se o obory **Elektromobilita, Energetika, Informační a komunikační technologie a kybernetická bezpečnost, Průmyslová chemie, Kreativní průmysl se zaměřením na herní průmysl, Logistika se zaměřením na skladování, Moderní průmyslová strojírenská výroba, Potravinářství, Stavebnictví a Velko/maloobchod (e-commerce)**.

V těchto sektorech byly ustaveny **Inovační pracovní skupiny**, složené z 12 až 15 odborníků z řad zástupců velkých i menších firem, středních škol, vysokých škol, výzkumných pracovišť, atd.

Nástroj New Skills Monitor

Následně bylo potřeba navrhnout mechanismy, jak s předstihem pojmenovat dovednosti, které bude trh práce vyžadovat v blízké budoucnosti. Jde o to, aby odborné vzdělávání včetně rekvalifikací neustále jen nedohánělo potřeby zaměstnavatelů. Vzdělávání by naopak mělo lidi připravovat na budoucnost, musíme se tedy již nyní do budoucnosti dívat. Proto byl vytvořen nástroj **New Skills Monitor**, pomocí kterého experti pojmenovali **klíčové trendy** ve všech 10 vybraných sektorech a následně **identifikovali související nové dovednosti**. Těch se v New Skills Monitoru nachází více než **1 700**.

Kompetenční pyramidy a popisy širokých povolání

Inovační pracovní skupiny zpracovaly **sektorové kompetenční pyramidy** představující hierarchický a systematicky tříděný souhrn kompetencí v daném sektoru. Jedná se o kompetenční model, který umožňuje inovativně a systematicky uspořádat obecné i odborné kompetence. Základnu pyramidy tedy tvoří široce uplatnitelné všeobecné znalosti, odborné a přenositelné (měkké) dovednosti a kompetence (matematika, jazykové dovednosti, atd.), její střed vymezuje široký kompetenční základ daného sektoru, který potřebujeme znát, pokud chceme někoho rekvalifikovat na zcela jinou oblast, a na špičce pyramidy jsou pak vysoce specializované dovednosti.

Své úsilí členové Inovačních pracovních skupin završili vytvořením **20 širokých povolání**. Tyto profily v sobě spojují již dnes vyžadované a vyučované dovednosti s těmi novými, obsaženými v kompetenčních pyramidách. Popsána byla např. široká povolání Technik mechatronik, Specialista kybernetické bezpečnosti, Autotronik, Herní vývojář, Logistik či Specialista marketingu.

Kompetenční pyramidy a jejich informační zdroj New Skills Monitor jsou důležitým východiskem pro přípravu rekvalifikačních a vzdělávacích programů UpSkillingu a ReSkillingu. Projektové aktivity tak mohou pomoci zlepšit kvalitu a aktuálnost těchto programů a usnadnit správné zacílení aktivit realizovaných MPSV ve spolupráci s Úřadem práce ČR, a to v souladu s potřebami firem i lidí, kteří se chtějí na trhu práce úspěšně uplatnit nejen v současné době, tak i v budoucnu.

Oslovení a zapojení veřejnosti

Všechny výstupy z realizovaných aktivit byly představeny a komunikovány se širokou veřejností. Ta měla v průběhu tvorby jednotlivých výstupů možnost zapojit se formou veřejného připomínkování či diskutovat na mnoha setkáních, která se konala po celé republice, a na nichž realizační tým projektu vše podrobně vysvětloval a ukazoval.

Jak můžeme výstupy projektu „Kompetence 4.0“ využít?

Využití vytvořených výstupů je velmi široké, jmenujme tedy alespoň některé příklady:

Národní soustava povolání (NSP) bude aktualizována o nová povolání, nové kompetence a zároveň může být zjednodušena díky definování společného základu. V této podobě může NSP sehrávat ještě významnější roli např. v oblasti **kariérového poradenství** (Informační poradenská střediska na pobočkách Úřadu práce ČR, kariéroví poradci na školách atd.).

Výstupy slouží jako zdroj strukturovaných informací pro **inovaci oborové struktury a aktualizaci rámcových vzdělávacích programů středního odborného vzdělávání**. Členy pracovních skupin proto byli také odborní garanti Národního pedagogického institutu (NPI), kteří zajišťují přenos výstupů do revize rámcových i vzorových školních vzdělávacích programů (souvisejících s pilotními sektory projektu). V rámci spolupráce inovačních pracovních skupin a NPI bylo navrženo **6 nových středoškolských oborů vzdělání** (kupříkladu Logistik, Herní vývojář nebo Technik mechatronik, aj.). Vzhledem k zastoupení významných a progresivních vysokých škol v inovačních pracovních skupinách lze očekávat do budoucna také využití v **rámcu aktualizace profesně zaměřených studijních programů vysokých škol**.

Velký význam mají výstupy projektu také pro vzdělávání dospělých např. v oblasti **modularizace rekvalifikačních a dalších kurzů**. Zároveň je díky struktuře a provázanosti výstupů zajišťována kompatibilita mezi školským systémem a dalším vzděláváním.

Závěrem lze říci, že projekt „Kompetence 4.0“ umožňuje maximálně využít příležitosti vyplývajících ze 4. průmyslové revoluce v oblasti zaměstnanosti a vzdělávání a zmírnit v tomto směru její případné negativní dopady na firmy a jejich zaměstnance.

Všechny potřebné informace a výstupy projektu naleznete na webových stránkách www.mpsv.cz/kompetence.